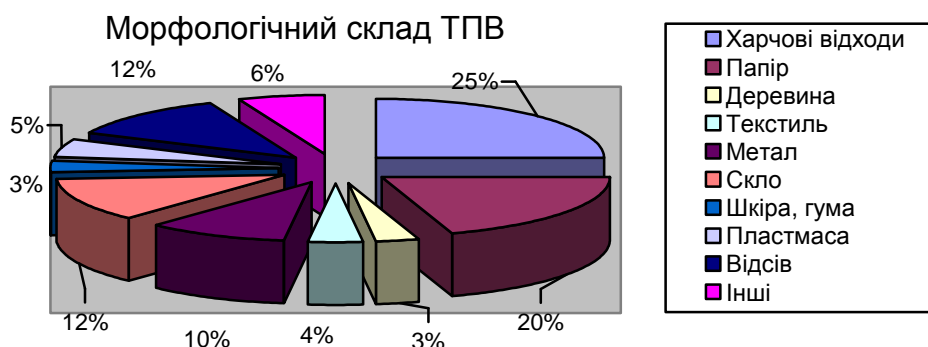

В.А. БАРДАКОВ

Харківська національна академія міського господарства

Тверді побутові відходи (ТПВ) або відходи споживання утворюються як безпосередньо в домашніх господарствах, так і в комунальній сфері: використана упаковка і тара, харчові рештки, відпрацьовані акумулятори, батарейки, ртутні та звичайні лампи розжарювання, побутова хімія, зношені автомобільні шини, вуличне сміття, зрізані гілки, листя тощо.

В Україні щороку утворюється 38 - 40 млн. м³ ТПВ (10 млн. тонн), загальною масою біля 1 млрд. тонн за різним морфологічним складом.

Збирають та видаляють сміття 56 спеціалізованих автопідприємств, 650 цехів у складі виробничих управлінь ЖКГ, задіяні понад 7,5 тис. сміттєзбиральних машин, понад 35 тис. працівників.

В управлінні побутовими відходами простежуються дві тенденції. З одного боку, муніципальним обслуговуванням охоплено 52% населення країни. Проте, в більшості невеликих міст сміття вивозять нерегулярно, часто на стихійні несанкціоновані смітники. З іншого боку, у великих містах (Київ, Харків, Львів, Одеса та ряд інших) вивезення сміття стає прибутковою справою. За умови вчасних розрахунків, комерційна фірма, яка вивозить сміття, має 10 — 12% рентабельності. Як правило, всі вони фірми використовують застарілі, але потужні й надійні сміттєвози іноземного виробництва, здатні перевозити набагато більші обсяги сміття, ніж вітчизняні машини. Цим, а також, дешевою робочою силою, досягається економічний успіх їх роботи.

Утилізацію та рециклінг цінної вторинної сировини проводить ВЕО «Укрворторм» – мережа, що складається з 45 заготівельних, 950 приймальних та 12 підприємств з переробки сировини. Обсяги заготівель вторинної сировини постійно скорочуються. Щороку економіка втрачає 3,3 млн. тн. макулатури, 550 тис. тн. металів, 660 тис. тн. полімерів, 770 тис. тн. скла, 550 тис. тн. текстилю.

Як свідчить світова практика, переробляти можна до 80 – 90% побутового сміття, отримуючи з нього корисні речі. В Україні ж досі немає

жодного універсального заводу з комплексної переробки ТПВ, оскільки будівництво одного заводу коштує понад \$ 20 млн.

Побудовані в минулому 4 сміттєспалювальні заводи (ССЗ) в Києві, Севастополі, Харкові та Дніпропетровську сумарною проектною потужністю 1,2 млн. тн. відходів на рік (12% їх загального обсягу) вже фізично і морально застарілі і давно не працюють на повну потужність. Продуктивність київського заводу впала до 45% проектної потужності, Кримського зупинена, Харківський працює на 15% своєї потужності, Дніпропетровський на 40%. Через подорожчання газу сміття не спалюється до нормативного стану. Фактично, кінцевою продукцією ССЗ стає обгоріле сміття замість попелу та шлаку, який за економікою передбачалося утилізувати.

Домінуючим методом управління залишається розміщення та поховання ТПВ на сміттєзвалищах і спеціальних полігонах. Із 770 існуючих полігонів від 80 до 90% працюють у режимі перевантаження, з порушенням екології. Сміття часто вивозять за околицю і скидають у природні заглиблення. Таких великих стихійних звалищ нараховується понад 1000 од. (70% загальної кількості).

Перспективи вдосконалення управління відходами м. Харкова пов'язано з грантом у 3,5 млн. євро, отриманим на будівництво комплексу з переробки ТПВ біля існуючого полігону. Загальна вартість проекту 30 млн. євро. Комплекс включає систему збору, утилізації полігонного газу та виробництво електроенергії. Тільки за умов регенерації та утилізації всіх корисних речовин ТПВ, можна забезпечити економічну ефективність його роботи.